

Læs også om:

Omsorgen tilbage i fremtidens ældrepleje..... s. 3

Ældre Sagen ser mulighed for at frigive tid til omsorg igennem øget brug af teknologi og moderne hjælpemidler i fremtiden.

Ny undersøgelse:

Inkontinens er stadig tabu

s. 8

Det er svært at tale om sin inkontinens. Især når plejepersonale, læger, pårørende og medier lider af udpræget berøringsangst over for emnet.

Bedre livskvalitet, arbejdsmiljø og økonomi i Køge kommune

s.10

Et stigende antal ældre i kommunen gjorde det nødvendigt at handle. Løsningen slår tre fluer med ét smæk.

Livscyklusanalyser - et avanceret miljøværktøj

s. 12

De bedste virksomheder analyserer produkter og produktionsmetoder fra vugge til grav. Hos DTU forsker man i optimal udnyttelse af miljøredskabet Livscyklusanalyse.

Inkontinens går en strålende fremtid i møde

Udgifterne til pleje og behandling af inkontinens i den vestlige verden er nu på niveau med omkostningerne til hjerte-/karsygdomme, lungekræft og demens, og der er udsigt til, at udgifterne vil stige voldsomt de kommende år i takt med, at vi bliver flere og flere ældre.

Befolknings sammensætningen i EU vil ændre sig dramatisk de kommende år. Frem imod 2050 vil vi blive flere og flere ældre – om 40 år vil en ud af fem være gammel og en ud af 10 vil være meget gammel. Vi bliver både flere ældre og flere gamle. Det vil belaste sundheds- og plejesektorerne i et omfang, vi slet ikke kender i dag.

Hver 10. dansker over 67 år har i dag inkontinensproblemer og med et stigende antal ældre vil udgifterne til behandling og pleje af inkontinens stige.

I Europa og i USA tåler udgifterne til inkontinens sammenligning med omkostningerne til blodpropper, hjerte-/karsygdomme, demens og lungekræft, viser beregninger foretaget af professor Rosanna Tarricone, Bocconi University, Italien. De inkontinensrelaterede udgifter udgør allerede i dag ca. 10 %

af det samlede budget til ældrepleje i Danmark.

”I mange lande får inkontinens begrænset opmærksomhed hos myndighederne, hvilket er uhyre problematisk. Dels hæmmer det en forebyggende indsats, dels gør det det svært at sætte ind med behandling tidligt i forløbet. Det koster i det lange løb,” siger professor Rosanna Tarricone.

Meget tyder på, at det danske samfund de kommende år må tage stilling til forebyggelse, behandling og ressourceallokering i forhold til det, der ligner en ny folkelidelse – inkontinens.

Læs mere om de dramatisk stigende udgifter til inkontinens, tabuisering af lidelsen og forebyggelse på siderne 4, 7, 8, 9 og 11.

Professor Rosanna Tarricone, Bocconi University, Italien.

Grønne indkøb sikrer god pleje og bedre miljø i Odense

MODELFOTO.

Odense kommune har fået øget fagligheden blandt medarbejderne i ældreplejen, ligesom brugen af nye og moderne bleprodukter i inkontinensplejen har reduceret forbruget af hjælpemidler betragteligt. Det har samlet givet de ældre en højere livskvalitet samt medarbejdere og omgivelser et bedre miljø.

Inkontinensplejen i Odense kommune er et godt eksempel på, at man via indkøbspolitikken kan forbedre såvel servicen til borgerne, arbejdsbetingelserne for medarbejderne og mindske belastningen af miljøet – på samme tid.

Kommunen valgte for to år siden at skifte leverandør af bleprodukter til inkontinensplejen, og man har siden i et tæt partnerskab med leverandøren uddannet medarbejderne, revurderet udredningen af kommunens ældre borgere med blebevilling samt ikke mindst optimeret produktanvendelsen. Resultatet er, at borgerne nu kan tilbydes en endnu bedre og individuelt tilpasset inkontinenspleje samt at kommunens

årlige indkøb af bleprodukter er faldet med estimeret 250.000 stk. i forhold til tidligere.

”De nye bleprodukter og medarbejdernes højere vidensniveau har givet borgerne en bedre livskvalitet, da vi nu kan tilbyde et hjælpemiddel tilpasset den enkeltes individuelle behov. Den bedre tilpasning giver samtidigt et lavere antal lækager, hvilket sparer både den ældre og kommunen for skift af sengetøj og madrasbunde samt medfører et markant fald i mængden af vasketøj. Vi har med andre ord sikret en bedre pleje og en mindre belastning af miljøet på samme tid i form af bedre produkter og et lavere forbrug,” siger

Inge Thorup, der er souschef for plejeboligerne i Odense kommune.

Kommunen har indgået et samarbejde med Miljøministeriet samt Københavns og Århus kommuner om grønne indkøb.

”Vi sørger med vores indkøbspolitik for, at medarbejderne får miljørigtige produkter, så de kan være sikre på, at produkterne er grønne og bæredygtige. Vi kommunikerer jævnligt med vores leverandører og efterspørger bl.a. et regnskab, der viser, hvor stor en del af vores samlede indkøb, der opfylder de fastsatte miljømål,” siger indkøbschef Annette Bjørn.

Erfaringerne fra Odense kommune viser, at et godt, bæredygtigt miljø starter med indkøb af de rigtige produkter, og det fortsætter i det daglige arbejde, hvor uddannelse i optimal brug af produkter og services er nøgleelementer.

Læs mere side 6.

Ansvarlighed for miljøet kræver mere besværlige leverandører

Af direktør Lars Havgry,
SCA Hygiene Products A/S

Miljø er et emne, som har været mere eller mindre på dagsordenen de seneste 30-40 år, men aldrig tidligere har det været eksponeret så massivt som nu. Det skyldes uden tvivl, at vi nu alle kan se og føle de klimaændringer, som er en naturlig konsekvens af en for voldsom CO₂-udledning. Der var engang, miljødebatten drejede sig om forurening, men det var som regel noget, vi kunne henføre til industrien, landbruget eller andre lande.

Nu er det dig og mig, som skal tage stilling, og måske endnu mere udfordrende - det er dig og mig, som skal vise ansvarlighed gennem handling! Med hele klimadebattens fokusering på CO₂-udledning, er ansvaret også flyttet til brugeren. Vi taler stadig om ansvarlig produktion og udvikling, men også om ansvarligt forbrug.

SCA er bl.a. kåret som verdens næst mest miljøvenlige virksomhed. WWF har de seneste tre år kåret SCA som verdens mest miljøvenlige papirvirksomhed. Det er vi selvfølgelig stolte af, for det bekræfter, at vores indsats på miljøområdet bliver anerkendt. Men det er bare slet ikke nok. I bedste fald blot en god begyndelse.

Ansvarlighed er kodeordet i den aktuelle miljødebat, men det er ikke nok at tale om ansvarlige forbrugere og ansvarlige producenter. Jeg tror den afgørende faktor bliver, at der fra begge

Det overordnede mål for SCA som virksomhed er at lette byrden for alle der er berørt af inkontinens, og gøre det til den lavest mulige omkostning - økonomisk som miljømæssigt

parter udvises ansvarlighed i samspillet. Alle leverandørernes miljøcertificeringer og mærkninger er positive, men de bliver til en tom gestus, hvis ikke vi som leverandører også engagerer os i og stiller krav til brugerne.

Livscyklusanalyser er den mest komplette måde at anskue miljøpåvirkningerne på. Her beregner man miljøpåvirkningerne i alle produktets faser fra råvarer og produktdesign over produktion og transport til forbrug og bortskaffelse.

På inkontinensområdet kan nogle af de største miljøgevinster opnås i forbrugsfasen. Viden om korrekt brug af bleer kan reducere forbruget fra 5 til 4 bleer i døgnnet, og dermed er den samlede miljøpåvirkning faldet med 20%!

Valg af mere lækagesikre bleer eller bedre undervisning i påsætning

giver erfaringsmæssigt andre 10-15%, og undervisning i bedre udredning eller instruktion i bækkenbundstræning kan let give en reduktion i forbruget på 10%. Som ansvarlig leverandør er det derfor nødvendigt proaktivt at forholde sig til sine kunders forbrug og ikke blot dele sin viden, men også udfordre de eksisterende vaner og rutiner

I denne udgave af Viden Om fortæller Odense kommune om det markante fald i produktforbruget, de har opnået via bl.a. bedre uddannelse og undervisning. Vi beskriver også mulighederne i livscyklusanalyser og den værdi, disse har inden for produktudviklingen og

for bestræbelserne på at gøre produkter og produktion bæredygtig og mere miljøvenlig.

Internationale eksperter forklarer endvidere, at inkontinens med et stærkt stigende antal ældre i de kommende årtier vil belaste økonomi og miljø i et omfang, vi slet ikke kender i dag. Det viser sig f.eks., at inkontinens koster lige så meget som f.eks. hjerte-/karsygdomme. Tankevækkende.

Det overordnede mål for SCA som virksomhed er at lette byrden for alle der er berørt af inkontinens, og gøre det til den lavest mulige omkostning - økonomisk som miljømæssigt.

Udgiver

SCA Hygiene Products A/S
Gydevang 33, 3450 Allerød
Tlf. 48 16 82 00

Ansvarshavende

Lars Havgry, lars.havgry@sca.com

Redaktør

Trine Buch, trine.buch@sca.com

Redaktion og tekst

ImageBuilding - Jes Højer-Mikkelsen

Foto

Sophie Høyer / Arkiv

Grafisk produktion, tryk og oplag

Novagraf A/S, Aalborg - 4.000 stk.

Bestil yderligere eksemplarer

Jannie Helsgaun
jannie.helsgaun@sca.com

Tidligere udgivelser:

Viden om ældrepleje
og totaløkonomi.
Viden om Partnerskab.

CO₂-aftryk og CO₂-neutrale en

SCA er blandt Europas største private skovbesiddere, og SCA er en af verdens få såkaldt CO₂-neutrale virksomheder. Det vil sige, at virksomhedens egne skove optager og nedbryder de samme mængder CO₂, som virksomheden udleder ved produktion.

Mængden af CO₂ i atmosfæren stiger efter afbrænding af eksempelvis kul. Hvis man omvendt planter træer, som kan optage denne CO₂ og omdanne den til O₂, så opnås et neutralt CO₂-udslip fra afbrændingen.

Diskussionen i forbindelse med CO₂-neutralitet er forårsaget af, at CO₂ bidrager til den menneskeskabte drivhuseffekt. En måde at reducere denne på er derfor at begrænse eller neutralisere virksomheders og landes CO₂-udslip. Derfor har adskillige lande og virksomheder fastsat datoer

for, hvornår de opnår CO₂-neutralitet. Eksempler på disse er ud over SCA f.eks. Pepsi, Google, New Zealand og Costa Rica.

SCA-koncernen er af Ethical Investment Research Services, Eiris, blevet tildelt andenpladsen på listen over verdens mest bæredygtige virksomheder. Placeringen som en af de 'grønneste' virksomheder i verden er opnået efter flere års arbejde med at opnå en høj miljøstandard i såvel produkterne som i produktionen samt at reducere virksomhedens så-

kaldte carbon-footprint (CO₂-aftryk). SCA arbejder af princip altid med livscyklus-analyser, der på alle produkter viser, hvordan f.eks. produktion, trans-

"Jeg ser ingen grund til panik. De flere ældre vil have det bedre og kunne bidrage i erhvervs-mæssig sammenhæng i længere tid. Samtidig vil moderne teknologi overtage mange trivielle opgaver i ældreplejen," siger direktør Bjarne Hastrup, ÆldreSagen.

Ældre Sagen ser positivt på fremtidens ældrepleje. Ganske vist bliver vi flere og flere ældre, men de ældre kan og vil også mere. Samtidig vil øget brug af moderne hjælpemidler give tid til, at omsorgsmedarbejderen for alvor vender tilbage til ældreplejen.

Interview med Bjarne Hastrup, formand for Ældre Sagen:

Omsorgen på vej tilbage i fremtidens ældrepleje

De ansatte i ældreplejen i Danmark udfører hver dag et enormt stykke arbejde, men får ikke altid berettiget ros for indsatsen. I stedet fokuseres på et stigende antal ældre, faldende arbejdsstyrke og manglende tid til især den 'menneskelige' del af omsorgen. Direktør i Ældre Sagen, Bjarne Hastrup, er med til at præge debatten om ældreple-

jen i Danmark, og han har bl.a. bidraget med bogen 'Den sociale kontrakt mellem generationer'. Bogen beskriver den uskrevne 'kontrakt', der findes mellem generationerne vedrørende omsorg for børn, uddannelse af unge og forsørgelse og pleje af de ældre. Med de stigende ældreårsgange og færre unge, skal 'kontrakten' muligvis genforhandles,

da udgifterne stiger, og der er færre i arbejdsstyrken.

"Med forudsigelser om flere ældre og færre til at betale og tage sliddet, kunne man vente, at gruppen af ældre fremover må gå for lud og koldt vand. Men jeg anser forståelsen mellem generationerne som god, og jeg ser på ingen måde en eksplosion i udgifterne til ældrepleje i Danmark. Tværtimod tror jeg på, at moderne teknologi i de kommende år giver os enorme muligheder for genindførelsen af det vi kan kalde omsorgsmedarbejderen i ældreplejen," siger Bjarne Hastrup.

"De svageste ældre vil også om 25 år have behov for hjælp, men mange opgaver vil kunne overtages af maskiner og andre hjælpemidler. Medarbejderne i ældreplejen skal således kun i begrænset omfang varetage mange af de opgaver, de bruger tid på i dag – f.eks. rengøring. Jeg spår, at der igen bliver økonomi og tid til at tale sammen og bruge mere tid på det menneskelige," siger fortsætter Bjarne Hastrup.

Teknologien kan bringe en fremtid, hvor robotter støvsuger, sengen tager blodtrykket, og maskiner fylder pilleglasene med det rette medicin til hver enkelt. Mange af disse teknologier benyttes visse steder allerede i dag.

Stærkere ældre

Andelen af personer over 65 år vil de kommende fire-fem årtier stige til godt

Politisk opbakning

De konservatives sundheds- og ældreordfører, Vivi Kier, ser store muligheder i at indføre mere moderne teknologi i ældreplejen.

"Der vil også i årene fremover være mange ældre med behov for hjælp, og her er jeg stor tilhænger af at se på mulighederne for at lade moderne hjælpemidler overtage mange arbejdsopgaver. Jeg har f.eks. netop i Tyskland fået demonstreret en computer-løsning, som personer med rygerlunger kan få med hjem fra hospitalet. Med computeren kan personen selv foretage tests og analyser af lunger og åndedræt, som herefter kan vurderes af en læge på sygehuset ud fra computerens data. Det giver tryghed for patienten og langt bedre arbejdsvilkår for sundhedsvæsenet," forklarer Vivi Kier.

Sundheds- og socialordføreren ønsker også at give bedre mulighed for etablering af 'olde-koller', hvor ældre bor sammen, kan hjælpe hinanden og ikke mindst give hinanden tryghed og nærvær.

25 % i Danmark, og også i EU vil befolkningssammensætningen ændre sig markant.

Det forudses, at i 2050 vil en ud af fem være gammel og en ud af 10 vil være meget gammel i EU.

"Der bliver flere ældre, og vi vil leve længere. Det skræmmer mig dog ikke, da de ældre vil have det markant bedre – både fysisk og psykisk – i fremtiden. Lægevidenskabens fremskridt vil bidrage til, at de ældre kan klare sig selv i væsentligt længere tid – og de ældre vil selv have lyst til f.eks. at arbejde længere, og de vil stille flere krav," siger Bjarne Hastrup. Bjarne Hastrup forudser, at en 70-årig i 2025 vil have et helbred – psykisk og fysisk – på niveau med en 60-årig i 2000.

Længere på arbejdsmarkedet

Manglen på arbejdskraft, og flere stærkere ældre vil givetvis påvirke pensjonsalderen i Danmark.

"Jeg forudser, at hvis man er 25 år i dag, så skal man først regne med at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet som 70-årig, og man vil kunne få folkepension som 73-årig. Det er der ikke noget galt i, for man vil have styrken til det," siger Bjarne Hastrup.

"Det betyder naturligvis også, at erhvervslivet skal vænne sig til, at have ansatte, der er betydeligt ældre, end vi ser det i dag. Denne udvikling er allerede sat i gang – bl.a. i form af regeringens Velfærdsforlig, hvormed efterlønsalderen gradvist sættes op," tilføjer Bjarne Hastrup.

Direktøren for ÆldreSagen understreger dog, at vi ikke i dag kan forudse antallet af demente samt den medicinske udvikling i f.eks. 2050. Disse faktorer kan have indflydelse på levetid, arbejdsduelighed mv.

energikilder hos SCA

port, brug og bortskaffelse påvirker miljøet.

Virksomheden nøjes altså ikke med kun at se på egen produktion, men følger f.eks. helt til dørs på forbrændingsanstanden, så man også der kan bidrage med at gøre bortskaffelsen, så miljøvenlig som overhovedet mulig.

CO2-neutrale energikilder

En virksomhed eller et land kan mindske CO₂-udslippet ved at benytte sig af energi fra uudtømmelige og genbrugelige kilder, såsom solenergi, vindenergi og biobrændsel.

SCA bruger CO₂-neutrale energikilder som biobrændsel og overskudstrø i stedet for olie og kul og benytter genbrugsfibre i papirproduktionen – og SCA planter tre nye træer hver gang ét træ fældes. SCA er af World Wildlife Fund kåret som den højst rangerende papirvirksomhed i 2006, 2007 og 2008.

Stigende inkontinensproblemer koster – på ældrebudgettet eller på livskvaliteten

Den danske ældrepleje kan se frem til stærkt stigende udgifter til behandling og pleje af inkontinens som følge af et stærkt stigende antal ældre de kommende år. Allerede i dag koster inkontinensrelateret pleje små 2 mia. kr. om året. Et beløb der skal sættes kraftigt op, hvis serviceniveau og livskvalitet for de ældre skal fastholdes.

Interview med Rosanna Tarricone, Bocconi University i Italien

Inkontinenspleje er utrolig ressourcekrævende. Ud over håndtering af bleer, så lægger skift af tøj og sengetøj som følge af lækager samt personlig hygiejne beslag på tid og penge i en dansk ældresektor, der slås med mangel på ressourcer og arbejdskraft. Og der er kun udsigt til, at det bliver værre. Antallet af ældre stiger de kommende år, og det samme gør manglen på kvalificeret arbejdskraft, spås det.

Umiddelbart betyder det stigende pres på ældreplejen og den deraf følgende stigning i inkontinensrelaterede opgaver, at der enten skal tilføres markant flere midler, eller at plejeniveauet, og dermed livskvaliteten for de ældre, må sænkes drastisk.

Professor Rosanna Tarricone, Bocconi University i Italien, er ekspert i sundhedsøkonomi og har blandt andet udført omfattende analyser af inkontinensområdet. Rosanna Tarricone peger på, at en mulig løsning er en langt mere detaljeret økonomisk planlægning samt ikke mindst at tænke inkontinensplejen ind i et helhedsøkonomisk perspektiv.

Cost of Illness

”Det er bydende nødvendigt at arbejde med begrebet Cost of Illness, COI, idet

sundheds- og ældresektorerne kun på den måde kan skabe sig et fuldstændigt beslutningsgrundlag i resourceallokering, budgettering mv.

Cost of Illness bør som minimum inkludere direkte udgifter – som f.eks. bleer og katedre – og ressourceforbrug – som f.eks. plejetid, tøjvask og hygiejne,” siger Rosanna Tarricone.

”Min ambition med analysen af Cost of Illness indenfor inkontinens er at bidrage til, at beslutningstagerne får et markant bedre beslutningsgrundlag.

Vi er nødt til at udvikle et sundheds- og plejesystem, der integrerer alle aspekter af et sygdoms- og/eller plejeforløb, så vi både kan spare ressourcer og tilbyde patienten en bedre livskvalitet,” siger Rosanna Tarricone.

”Mine analyser af inkontinensområdet viser, at myndighederne bør inddrage alt fra diagnose over behandlingsomkostninger til f.eks. bleprodukter til udgifter til rehabilitering samt f.eks. produktivitetstab hos såvel personen med inkontinensproblemer som hos

pårørende, der må afsætte tid til pleje i hjemmet. Uden dette datagrundlag vil f.eks. indkøb af hjælpemidler ske på et forkert grundlag, så produktbesparelser f.eks. utilsigtet vil øge udgifterne dramatisk andre steder i systemet

– f.eks. til personaleressourcer. Den slags får vi ikke råd til i fremtiden,” siger Rosanna Tarricone.

Professor Rosanna Tarricone opererer ikke med udgifter til forebyggelse i sit materiale, men en øget forebyggelsesindsats vil utvivlsomt have en positiv effekt på de samlede udgifter til inkontinenspleje.

Inkontinens placerer sig på femtepladsen over de 'dyreste' lidelser kun overgået af blodpropper, demens rygerelaterede sygdomme og hjerte-/karsygdomme

byggelsesindsats vil utvivlsomt have en positiv effekt på de samlede udgifter til inkontinenspleje.

Inkontinens i top 5

Rosanna Tarricone har analyseret inkontinensplejen i EU og i USA, og totaløkonomiske beregninger af området viser et skræmmende billede, der placerer inkontinens i top 5 over udgiftstunge sygdomme og lidelser.

”Mine beregninger af totaløkonomien viser, at allerede i dag placerer

inkontinens sig på femtepladsen over de 'dyreste' lidelser kun overgået af blodpropper, demens, rygerelaterede sygdomme og hjerte-/karsygdomme, hvilket er markant dyrest. Analysen viser et ukendt billede af, hvad der må betegnes som en folkelidelse. Jeg må konkludere, at beslutningstagerne desværre stærkt undervurderer udgifterne til inkontinensområdet og dermed vanskeligt kan håndtere udfordringerne i forebyggelse og pleje af inkontinens,” siger Rosanna Tarricone.

”Befolkningssammensætningen i EU vil ændre sig dramatisk de kommende år. I 2050 nærmer vi os 140 mio. borgere, der er ældre end 65 år. Det er næsten en tredobling i forhold til 1980. Antallet af inkontinenspatienter vil allerede i 2025 runde 30 mio. personer i EU. Denne dramatiske udvikling vil sætte de i dag kendte plejenormer og –standarder under stærkt pres, og inkontinens får udgiftsniveauet taget i betragtning slet ikke den fornødne opmærksomhed fra myndighederne,” siger Rosanna Tarricone.

Kassetænkning og tabu

Studier af inkontinensplejen i forskellige EU-lande afslører store forskelle i håndteringen af inkontinensproblemer landene i mellem. Kulturforskelle og tabu udgør store barrierer – det samme gør kassetænkning og dårlige økonomiske beslutninger.

”Udbredelsen af inkontinens og ikke mindst udgifterne til pleje øger vigtigheden af, at personer med inkontinensproblemer kommer hurtigt ind i systemet, så der kan sættes ind med forebyggelse og pleje. Det hindres desværre ofte af kulturelle forskelle – f.eks. imellem patient og læge – og ikke mindst af strukturelle barrierer som f.eks. kassetænkning i det offentlige. Myndighederne kan sikre en god og økonomisk effektiv pleje ved at arbejde totaløkonomisk og medregne alle udgiftsposter, men så skal den traditionelle opdeling i 'silo'-budgetter elimineres,” fastslår Rosanna Tarricone.

Professor Rosanna Tarricones beregninger bygger bl.a. på analyser af seks internationale studier af inkontinens udført i perioden 2000-2006.

Mere Viden om...

Cost of Illness er en total beregning af alle de udgifter, der relaterer til et sygdomsforløbs medicinske diagnostik, behandling og efterfølgende pleje. Beregningen indeholder f.eks. udgifter til medicin, hospitalsophold, fysioterapeutbesøg, genoptræning etc.

Alle bør tage ansvar for miljøet

Regionerne i Danmark er i fuld gang med at gennemføre Lokal Agenda 21-strategier. Kun ved at inddrage den enkelte borger, virksomhed, institution og organisation får den plan, man vedtog på FN's konference for Miljø og Udvikling i Rio de Janeiro i 1992, effekt.

Interview med Bjarne Rasmussen og Mette Arleth, Agenda 21

Miljø og bæredygtig udvikling er en svær størrelse. Miljøet er både lokalt og globalt, og det kræver således både lokale og globale initiativer at sikre et bæredygtigt miljø. Samtidig er det vigtigt, at alle tager del i arbejdet. Myndigheder og eksperter skal udstikke retningslinjer og regler for bæredygtighed, men uden deltagelse af borgere, virksomheder og offentlige organisationer og institutioner kommer vi ingen vegne. En af foregangsmændene inden for Agenda 21 i Danmark er Bjarne Rasmussen, der er Lokal Agenda 21-koordinator i Region Sjælland. Han ser netop samspillet imellem det globale og det lokale samt politikere, borgere og virksomheder som afgørende.

"Politikerne kan igennem afgifter og prisregulering søge at fremme en speciel adfærd hos virksomheder og borgere – f.eks. at spare på elektriciteten. Det er dog væsentligt, at disse tiltag har et demokratisk grundlag og ikke mindsker den enkeltes personlige frihed. At skabe et bæredygtigt miljø handler både om samfundsregler og den enkeltes værdier på samme tid. Derfor er Lokal Agenda 21 initiativerne så afgørende for, at vi på globalt plan kan sikre en bæredygtig udvikling," siger Bjarne Rasmussen.

I Region Sjælland satser man i Lokal Agenda 21-initiativerne f.eks. på, at øge anvendelsen af vedvarende energi i det regionale energisystem, styrke borgerinvolveringen og deltage i internationale samarbejdsprojekter. I Region Midtjylland skal det offentlige i konkrete planer beskrive, hvordan man vil bidrage til en bæredygtig udvikling inden for bl.a. drift, byggeri og indkøb. I Region Nord prioriterer man f.eks. at reducere ressourceforbruget og at øge miljøbevidstheden hos regionens borgere og virksomheder.

"Vi arbejder primært med, at nedbringe forbruget på regionens egne bygninger og i organisationen. Det omfatter f.eks. indkøb af cykler, så vi kan lade bilerne stå, når vi skal til møde i

nærområdet og bedre køle- og fryseskabe med lavere strømforbrug. Vi har været så langt nede i detaljen, at vi har sænket lysstyrken i de mange lamper, der lyser konstant over nødudgangene i vores bygninger, og på sigt arbejder vi på alternative kilder til operationslys på sygehusene, f.eks. LED-lys. Vi vil over tid også indføre udvidet brug af videokonferencer, så vi ikke skal transportere os rundt til møder i så stort omfang. Vi gør samtidig meget ud af at motivere medarbejderne til at minimere ressourceforbruget," siger Lokal Agenda 21-koordinator, Mette Arleth, Region Nord.

Bæredygtig udvikling kræver ny viden

Alle kan lære at huske at slukke lyset, når man forlader et rum eller huske at lukke for vandet, når man er færdig med at vaske hænder. Mange miljøtiltag kræver dog en høj grad af uddannelse.

"Mange produkter og services er i dag ganske komplekse. At ressourceoptimere dem kræver derfor en høj grad af viden om anvendelse og produktets indvirkning på miljøet. Det nytter med andre ord ikke, at et produkt er af miljømæssig høj kvalitet, hvis ikke det udnyttes i brugen af produktet.

Livs-cyklus-analyser af produkter giver ofte brugbar viden, og vi bør se på produktets udvikling fra vugge til vugge – hvilket vil sige fra produktet produceres til det igen bliver en del af naturen og anvendes til nye produkter. Vi har i alt for lang tid bare koncentreret om at skaffe os af med vores affald på en forsvarlig måde – men hvordan genbruger vi f.eks. værdifulde metaller fra vores affald, så det ikke påvirker miljøet negativt. Det bør vi se på," siger Bjarne Rasmussen.

Frugtbart offentlig-privat samspil

Selvom politikerne kan påvirke vores adfærdsmønstre igennem afgifter og prisreguleringer, er det ofte markedet der præsterer de store fremskridt – også på miljøområdet.

"Når efterspørgslen efter bæredygtige produkter bliver stor nok, så skal

Mange produkter og services er i dag ganske komplekse. At ressourceoptimere dem kræver derfor en høj grad af viden om anvendelse og produktets indvirkning på miljøet. Det nytter med andre ord ikke, at et produkt er af miljømæssig høj kvalitet, hvis ikke det udnyttes i brugen af produktet

producenterne også nok udvikle produkterne.

Virksomhederne agerer i første omgang ud fra, hvad der økonomisk kan betale sig, og heldigvis viser erfaringerne, at miljømæssigt forsvarlige produkter sælger godt.

Her er tale om, at leverandør og kunde gradvist udvikler markedet, så det fremmer bæredygtige produkter, simpelthen fordi efterspørgslen gradvist stiger. Igen er viden kombineret med de rette værdier og regler med til at fremme en sådan markedsudvikling," siger Bjarne Rasmussen.

"Jeg kan kun opfordre f.eks. kommuner og virksomheder til at indgå i partnerskaber med hinanden, hvor kommunen bidrager med at produkt-

udvikle, og hvor virksomheden bidrager til at miljøoptimere hos kommunen. Når vi arbejder på tværs, så sker der virkelig noget. Derfor er det så vigtigt, at kunde og leverandør spiller sammen. At stat og borger sammen deltager i at udvikle bæredygtige værdier. Og at vi koordinerer og udvikler os lokalt og globalt i et tæt samspil," siger Bjarne Rasmussen.

Bjarne Rasmussen og Storstrøms Amt modtog ved FN's klimakonference i Rio de Janeiro FN's Local Government Honours Award for amts arbejde med Projekt Grønt Amt, som netop handlede om, hvordan der konkret kan skabes bæredygtig udvikling i husholdninger, i virksomheder og lokalsamfundet i øvrigt.

Mere Viden om Agenda 21

FN vedtog i 1992 en global handlingsplan for bæredygtig udvikling, som fik navnet Agenda 21. Agenda betyder huskeliste eller dagsorden og 21 henviser til det 21. århundrede. Det væsentlige ved Agenda 21 er, at planen skal omsættes i lokale initiativer. Lokal Agenda 21 er en lokal handlingsplan for den måde, hvorpå kommuner og regioner tager hånd om de globale udfordringer, og skaber løsninger på baggrund af lokale og regionale behov og udviklingsmuligheder. I Danmark skal alle regioner og kommuner udvikle en strategi for bæredygtig udvikling - en udvikling, som på én gang gavner mennesker, miljø og den lokale økonomi. Det er helt afgørende for Agenda 21 initiativet, at man med de lokale planer formår at få involveret den enkelte borger, institution, virksomhed mv.

Odense kommune sætter pris på godt miljø

Konkrete krav til leverandørerne og samarbejde med Miljøministeriet bidrager til et bedre miljø i Odense kommune.

Miljørigtige produkter og et mindre forbrug er effektfulde værktøjer i landets tredjestørste kommune.

Interview med souschef Inge Thorup og indkøbschef Annette Bjørn, Odense kommune

Odense kommune indgik i december 2006 et partnerskab med Københavns og Århus kommune samt Miljøministeriet om grønne indkøb. Ideen var at fremme det konkrete miljøarbejde med det offentlige indkøb. Fælles mål kommunerne imellem skal blandt andre tiltag sikre indkøb af bæredygtige produkter og ydelser.

Nu er resultaterne begyndt at vise sig. Odense kommune skiftede f.eks. leverandør af voksenbleer til inkontinensplejen, og det giver sig i år udslag i et forventet lavere forbrug på ca. 250.000 bleer i forhold til tidligere. Nedgangen skyldes, at kommunen i samarbejde med leverandøren prioriterede videreuddannelse af medarbejderne i ældreplejen samt fokuserede benhårdt på en bedre udredning af de borgere, der har behov for hjælp til deres inkontinensproblemer.

Øget faglighed sikrer bedre pleje

"Vi har øget fagligheden hos medarbejderne, og det gør os nu i stand i endnu højere omfang at sikre, at borgerne får præcis den bletype, de har behov for. Det har givet borgerne en højere livskvalitet, da de f.eks. oplever et markant fald i antallet af lækager.

Færre lækager betyder også bedre muligheder for at få en hel nats ubrudt søvn, da man ikke skal have skiftet tøj og sengetøj om natten, ligesom det har givet kommunen et markant fald i mængden af vasketøj og plejetid til skift af sengetøj, madrasbunde etc. Vi har med andre ord sikret en bedre pleje og en mindre belastning af miljøet på samme tid i form af bedre produkter og et lavere forbrug," siger Inge Thorup, der er souschef for plejeboligerne i Odense kommune.

Netop inkontinensplejen i Odense kommune er et godt eksempel på, hvordan mere miljørigtige produkter, optimeret brug og højere viden spiller tæt sammen.

"Vi havde et utrolig godt samarbejde omkring opbygningen af en ny arbejdsstruktur i Odense kommune med kontinensinstruktører og -kontaktpersoner, ligesom vi igennem udredning og vurdering af ca. 3.500 borgere med blebevilling fik de korrekte bletyper ud til borgerne," siger Ann-Charlotte Andersen fra leverandøren SCA Hygiene Products.

Krav til leverandørerne

Odense kommune ønsker, så vidt det er muligt, at købe bæredygtige produkter. Kommunen har derfor formuleret en indkøbspolitik, der bl.a. prioriterer indkøb af produkter, der opfylder vedtagne miljøkrav. Dette arbejde sker bl.a. i samarbejde med Miljøministeriet og Københavns og Århus kommuner.

"Vi fastsætter i samarbejde med de andre kommuner og ministeriet, hvilke områder vi vil fokusere på. Det sker bl.a. i takt med, at vi skal forny indkøbsaftalerne på områderne og sende indkøbene i udbud. I udbudsmaterialet skærper vi miljøkravene til produkter og ydelser, og vi sikrer derved igennem vores indkøbspolitik, at de produkter, personalet i kommunerne arbejder med, er bæredygtige," siger indkøbschef Annette Bjørn.

Ved at efterspørge mere miljøvenlige varer og serviceydelser kan det offentlige mindske miljøbelastningen og vise et godt eksempel. Derudover kan det offentlige være med til at motivere leverandørerne til at udvikle og producere mere miljøvenlige produkter og ydelser.

"Vi kommunikerer jævnligt med vores leverandører og efterspørger bl.a. et regnskab, der viser, hvor stor en del af vores samlede indkøb, der opfylder de fastsatte miljømål. Det er med til at drive leverandørerne i den rigtige retning, og det sikrer os, at vi når vores mål," siger Annette Bjørn.

De miljøkrav, Odense kommunes indkøbsafdeling udvikler i samarbejde med Partnerskab om grønne indkøb, sendes igennem kommunens Økonomiudvalg, så der løbende er politisk opbakning til initiativerne.

Jo mindre forbrug - jo mindre forurening

Et godt, bæredygtigt miljø starter med indkøb af de bedste produkter, og det fortsætter i det daglige arbejde med produkter og services.

"Vi diskuterer ikke nødvendigvis miljø i dagligdagen, men vi er os bevidste om, at vi kan og skal bidrage til en mindre miljøbelastning igennem vores arbejde. Ældreplejen giver store mængder affald – f.eks. i form af bleer, vask og medicinrester – og vi arbejder konstant på at nedbringe mængden. Jo mindre forbrug, jo mindre forurening," siger Inge Thorup.

Økonomi, funktion og miljø går hånd i hånd

SCA-koncernen har i næsten 20 år arbejdet intenst med at mindske miljøbelastningen af produkter og produktionsmetoder. Et grundelement er brugen af livscyklusanalyser.

Interview med Hans Waldén Category Environmental & Regulatory Affairs Director hos SCA i Göteborg i Sverige

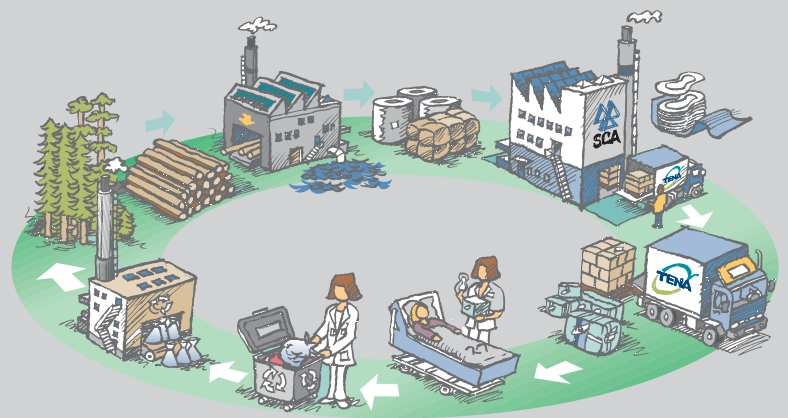
SCA-koncernen er en af verdens førende virksomheder inden for bæredygtig produktion. Hans Waldén er Category Environmental & Regulatory Affairs Director hos SCA i Göteborg i Sverige. Viden Om har bl.a. spurgt ham om, hvorfor en virksomhed som SCA investerer i miljørigtige produkter, bæredygtig produktion samt brugen af livscyklusanalyser, LCA.

Hvorfor startede SCA med at bruge livscyklusanalyser?

"Vi erkendte tidligt, at vi har et betydeligt ansvar for at sikre et bæredygtigt miljø. Der findes ikke så mange videnskabelige metoder, men livscyklusanalyser er en god og gennemprøvet metode. Vi har arbejdet med LCA i godt 15 år, og vi har således opbygget et højt kendskab og en stor viden om brugen af livscyklusanalyser".

Hvad bruger I LCA til?

"Vi anvender livscyklusanalyser på alle vores produkter – og gentager processerne, når vi f.eks. videreudvikler et produkt. Analysen af produktet starter allerede før udvindingen af råvarerne, hvilket vil sige, at beregningerne er med allerede hos vores underleverandører. Dernæst analyserer vi naturligvis vores egen produktion og fortsætter så med beregninger af miljøbelastningen af brug hos kunden og endelig bortskaffelse af produktet. Vi modtager mange henvendelser fra kunder, der gerne vil vide, hvordan man bedst muligt bortskaffer produkterne igen. Her kan vi rådgive med baggrund i vores livscyklusanalyser".

Hvad er der konkret kommet ud af brugen af livscyklusanalyser?

"I øjeblikket tales der meget om CO2-belastningen – eller carbon-footprint – og her har vi bl.a. i kraft af vores livscyklusanalyser kunnet reducere CO2-belastningen på f.eks. bleprodukterne TENA Pants og TENA Slip med henholdsvis 23% og 10% inden for de sidste 10 år".

Kan det betale sig rent økonomisk at investere så forholdsvis store summer i bæredygtige produkter?

"Hos os går økonomi, funktion og miljø hånd i hånd. De tre faktorer hænger sammen, og vi vil ikke gå på kompromis på nogen af områderne. Vi vil præstere de bedste produkter, og de skal fremstilles på den miljømæssigt bedste måde – samtidig med, at vi naturligvis skal tjene penge. Det kunne ikke betale sig økonomisk i starten at investere i bæredygtighed, men efterhånden efterspørger flere og flere markeder – på linie med Danmark og Sverige – miljørigtige produkter baseret på bæredygtige produktionsmetoder. F.eks. efterspørger man i Belgien og Portugal nu et højere producentansvar omkring bortskaffelse af produkterne".

Inkontinens går en strålende fremtid i møde

Inkontinens står til at blive et af fremtidens helt store temaer i ældre- og sundhedsdebatten. Antallet af ældre stiger markant de kommende 50 år, hvilket vil få udgifterne til inkontinensrelateret pleje til at accelerere. Der kan med rette stilles spørgsmål ved, om vi fremover kan opretholde det i dag kendte niveau i ældreplejen i Danmark.

Interview med professor Ian Milsom, Göteborg Universitet og co-director Diane K. Newmann, University of Pennsylvania og professor Rosanna Tarricone, Bocconi University i Italien

Befolknings sammensætningen i EU vil ændre sig dramatisk de kommende år. Frem imod 2050 vil vi blive flere og flere ældre – i 2050 vil en ud af fem være gammel og en ud af 10 vil være meget gammel. Det vil belaste sundheds- og plejesektorerne i et omfang, vi slet ikke kender i dag. Da ca. 10 % af danske ældre over 67 år har inkonti-

nensproblemer, vil det fremtidige store antal ældre med inkontinensproblemer få udgifterne til behandling og pleje til at stige, så det tåler sammenligning med udgifterne til hjerneblødninger, demens og lungekræft, der i dag topper udgiftslisten i sundheds- og plejesektorerne.

Professor Ian Milsom, afdelingen for obstetrik og gynækologi, Universitetet i Göteborg, og co-director Diane K. Newmann, University of Pennsylvania, USA, er blandt de førende internationale eksperter på inkontinens og sundhedsøkonomi.

”Inkontinens er nutidens skjulte lidelse, og derfor er de fleste ikke klar over, hvor udbredt inkontinens i virkeligheden er i vores samfund. Internationale undersøgelser viser, at allerede i 20-

års alderen har ca. 3 % inkontinensproblemer. Når vi taler om gruppen på 80 år eller derover, så har flere end en tredjedel inkontinensproblemer. Men ingen taler om inkontinens, og der er derfor en reel risiko for, at de kommende store ældreårsgange og deraf følgende massive stigninger i udgifterne til inkontinenspleje vil være en bombe

under ældreplejen i mange lande,” siger professor Ian Milsom.

”I Danmark er man langt fremme med at definere de enkelte elementer i en effektiv inkontinensbehandling og -pleje, hvilket fremmer muligheden for en totaløkonomisk god løsning på et stigende problem. Men også i Danmark fokuseres alt for lidt på forebyggelse, og det vil ramme som en boomerang, når de store ældreårsgange kommer,” siger co-director Diane K. Newmann.

Befolkningsandelen af personer over 65 år vil stige til godt 25 % i f.eks. Danmark, Sverige, Italien og Holland. Inkontinensrelaterede udgifter udgør allerede i dag ca. 10 % af det samlede budget til ældrepleje i Danmark.

Tabubelagt, men helt almindeligt

Professor Ian Milsom finder det i bund og grund paradoksalt, at en i dag særdeles udbredt lidelse – måske en af fremtidens folkelidelser – er så tabubelagt, som tilfældet er.

”Når jeg sammenholder internationale studier, så bekræftes det, at inkontinens er en ret almindelig lidelse, der blandt yngre mennesker er mest udbredt hos kvinder.

Forskellen mellem kønnene udjævnes dog, jo ældre aldersgrupper, vi studerer.

Undersøgelserne viser også, at inkontinens har en endog særdeles stor indvirkning på de ramte personers livskvalitet, og desværre også, at inkonti-

nens er et lige så stort tabu, som det er almindeligt,” siger Ian Milsom.

”Konsekvenserne af, at inkontinens er noget ingen taler om er, at de ramte personer ofte ikke aner, hvad de skal stille op. Selv i vores del af verden, hvor vi ellers taler om hvad som helst i det offentlige rum, er inkontinens et tabu. Desværre bevirker det, at alt for mange end ikke tager diskussionen med deres praktiserende læge. Effekten heraf er, at det for mange er for sent at sætte ind med forebyggende behandling, når inkontinensproblemerne kommer for en dag. Jeg kan derfor kun opfordre især medierne til at tage fat på emnet, så personer med inkontinens i det mindste kan se, at de ikke er alene med problemet,” siger Ian Milsom.

Professor Rosanna Tarricone, Bocconi University i Italien, er ekspert i sundhedsøkonomi, og hun er enig med Ian Milsom i, at inkontinens vil vokse til en egentlig folkelidelse, hvis den fortsat får lov at leve i det skjulte.

”I mange lande får inkontinens begrænset opmærksomhed hos myndighederne, hvilket er uhyre problematisk. Dels hæmmer det en forebyggende indsats, dels gør det det svært at sætte ind med behandling tidligt i forløbet. Det koster i det lange løb,” siger professor Rosanna Tarricone. En undersøgelse fra marts 2008 af synligheden af inkontinensproblematikken i medierne i England, Holland og Frankrig giver netop inkontinens en klar sidsteplads – tæt fulgt af prostatakræft og impotens. Der findes ikke tilsvarende analyser af danske medier, men intet tyder på, at det forholder sig anderledes i Danmark end i de tre lande i analysen.

Desværre er inkontinens et lige så stort tabu, som det er almindeligt.

Grønt indkøb for milliarder

Den offentlige sektor i Danmark købte i 2006 varer og tjenesteydelser for 140 mia. kr. Det offentlige har således en stor mulighed for at præge markedet for bæredygtige produkter. Miljøstyrelsen har taget initiativ til Panel for miljøbevidste indkøb, hvor blandt andre KL, IKA, Dansk Industri, Københavns Universitet og Danske Regioner sidder med.

Panel for miljøbevidst indkøb har skabt hjemmesiden grønindkopsportal.dk, hvor offentlige som private indkøbere kan hente en lang række råd og vejledninger i, hvordan man bedst muligt sikrer miljøet via sine indkøb.

På grønindkopsportal.dk kan man bl.a. finde konkrete forslag til udbudstekster inden for en række produktkategorier – fra rengøringsmidler over biler

til arbejdskitler. Man kan finde trin-for-trin vejledninger, der gør det nemmere for indkøbere at gennemføre miljøvenlige indkøb.

Der er forslag til, hvordan man i en kommune skaber en grøn indkøbspolitik, og man kan læse om, hvordan man har gjort dette i f.eks. Gladsaxe og Herning kommuner.

Under 'Fakta om grønne indkøb' findes en lang række eksempler på værdien og effekten af grønne indkøb. Disse eksempler burde kunne motivere de fleste til en ekstra indsats for miljøet.

Mere Viden Om

Find hjemmesiden på www.gronindkopsportal.dk.

Lægerne tør – måske ...

En dugfrisk undersøgelse fra England, Holland og Frankrig viser, at inkontinens er blandt de emner, befolkningen har sværest ved at tale om og håndtere. Det er således ofte læger eller plejepersonale, der må tage initiativ til at tale om det.

Interview med professor Ian Milsom, Göteborg Universitet

Der er mange emner, det er svært for almindelige mennesker at tale om. Inkontinens er et af dem. Men en ny undersøgelse bekræfter desværre, at det ikke kun er svært at tale med ægtefælle, børn, familien og venner om inkontinens. Det er også svært at tale med lægen om det.

I en undersøgelse fra marts 2008 blev et repræsentativt antal personer i England, Holland og Frankrig spurgt, om deres egen og det offentlige håndtering af emnet inkontinens. Personerne blev blandt andet spurgt, hvilke emner de ville kunne diskutere med en nær ven. Godt en tredjedel mener godt, de vil kunne tale om inkontinensproblemer med en nær ven, mens ca. 20 % bestemt ikke vil kunne gøre det. Undersøgelsen viser, at det kun er impotens og hæmorider, der venner imel-

Ser vi isoleret på emnet inkontinens, så viser tallene, at jo ældre man bliver, des bedre er man i stand til at tage hul på emnet

lem er værre emner end inkontinens. Menstruation, hårtab og depression er derimod emner, som de fleste kan og vil diskutere med deres nære venner og veninder.

”Tendenserne er de samme, hvis vi spørger personerne i undersøgelsen, hvilke emner de tør diskutere med f.eks. en kollega eller nabo. Under 18 % er parat til at tale om inkontinens, mens næsten 40 % aldrig vil kunne diskutere inkontinens med en kollega. Der er også en del flere emner, personerne ikke vil diskutere med en kollega eller nabo. Kun hårtab eller skaldethed er emner, man ikke vil finde det direkte ukomfortabelt at tale med en kollega om,” siger professor Ian Milsom.

”Ser vi isoleret på emnet inkontinens, så viser tallene, at jo ældre man

bliver, des bedre er man i stand til at tage hul på emnet. Det hænger givetvis sammen med, at inkontinensproblemer er et langt mere relevant emne for ældre end for yngre mennesker. Under en fjerdedel i aldersgruppen under 30 år er parat til at snakke inkontinens, mens over halvdelen gerne diskuterer emnet i gruppen 70 år og derover,” påpeger Ian Milsom.

Ualmindelig almindeligt

Deltagerne i undersøgelsen er også blevet spurgt om, hvor udbredt en lidelse, de tror, inkontinens er. Her svarer 90 % af englænderne, i gruppen af personer, der selv lider af inkontinens, at inkontinens er meget almindeligt eller almindeligt. I Frankrig mener kun 9 %, at inkontinens er meget almindeligt og 62 %, at det er almindeligt.

”Spørger vi personer, der ikke lider af inkontinens, så viser svarene, at to tredjedele af briterne mener, at inkontinens er meget almindeligt eller almindeligt. I Frankrig mener kun 2 % at, det er en meget almindelig lidelse og 35 %, at inkontinens er almindeligt. 19 % af franskmændene mener ligefrem, at inkontinens er sjældent eller meget sjældent,” siger Ian Milsom.

Kvinderne i undersøgelsen mener inkontinens er mere almindeligt end de mandlige deltagere gør.

Lægerne tør – men patienterne tør ikke

I undersøgelsen har man også spurgt en række praktiserende læger, om deres opfattelse af inkontinensproblemer blandt deres patienter.

Undersøgelsen viser, at lægerne ikke mener, de lider af berøringsangst – heller ikke, når det gælder inkontinens. Lægerne mener til gengæld, at patienterne har uhyre svært ved at snakke med deres læge om f.eks. impotens og inkontinens. Det er kun i halvdelen af de tilfælde, en patient har inkontinensproblemer, at det er patienten selv, der kommer ind på emnet.

Det er med andre ord i lige så høj grad lægen, der i løbet af samtalen må gætte sig til, at patienten faktisk er kommet pga. inkontinensproblemer og derefter bringe det på bane. Undersøgelsen viser også, at kvindelige læger har lettere ved at tale om inkontinens og

bækkenbundsøvelser end deres mandlige kolleger. Undersøgelsen tyder også på, at de mandlige læger hellere taler om en medicinsk løsning (49,3 %) end om f.eks. bækkenbundsøvelser (27,3

%). Her forholder det sig omvendt med de kvindelige læger – med 32,2 %, der søger en medicinsk løsning og 42,4 %, der hellere fortæller patienten om bækkenbundsøvelser.

Uvidenhed, overvægt og graviditeter er blandt årsagerne til inkontinens

Inkontinens er godt på vej til at blive en udbredt folkelidelse, der rammer flere end hver tiende i pensionsalderen. Problemerne kunne undgås, hvis danskerne vidste mere om forebyggende træning – især under og efter en graviditet – og hvad f.eks. usund levevis og overvægt på sigt betyder for evnen til at holde tæt.

Interview med Diane K. Newmann,
University of Pennsylvania

Inkontinens er forbundet med stort ubehag og ofte markant nedsat livskvalitet for den enkelte og med enorme udgifter til følge for samfundet. Ældreplejen må i dag afsætte plejetid og penge i stort omfang til inkontinensrelateret pleje, og selvom alle gør, hvad de kan, så føler mange med inkontinensproblemer sig utrygge ved at skulle foretage selv helt dagligdags gøremål.

En af verdens førende eksperter i årsager til inkontinens samt mulighederne for forebyggelse er amerikaneren Diane K. Newman, der er co-director på University of Pennsylvania. Hun har undersøgt, hvorfor så mange får inkontinensproblemer.

Forebyg med bækkenbundsøvelser

”En af de åbenlyse årsager er graviditeter, der naturligvis belaster kvindens bækkenbund.

Det kan ofte forebygges med almindelige bækkenbundsøvelser. Disse øvelser er alfa og omega i kampen imod inkontinens, men mine studier viser, at de fleste simpelthen ikke gider. Og det kan hævne sig senere. Også her løber vi ind i den traditionelle ’det sker ikke for mig, men for naboen’-problematik. Langt de fleste tænker desværre først over det, når det er for sent. Og myndighederne gør alt for lidt for at reklamere for vigtigheden af bækkenbundsøvelser,” siger Diane K. Newman.

”Halvdelen af respondenterne i en amerikansk undersøgelse fra 2001 af kvinder med inkontinensproblemer opfatter ikke inkontinens som et stort problem, når man spørger dem, hvorfor de f.eks. ikke taler med deres læge om sagen. Man kunne også tolke det derhen, at denne gruppe bare vælger at leve med deres inkontinens eller er bange for at tale med deres læge om emnet.

Hver femte opfatter inkontinens som en del af det at blive ældre – underforstået, at det er der ikke er meget at gøre ved – mens næsten hver tiende i undersøgelsen er flove over at tale med deres læge om inkontinens eller frygter, at den eneste udvej er en operation,” siger Diane K. Newman.

Næsten 70 % af kvinderne i undersøgelsen ventede i mere end to år med at søge læge. Imens forsøgte de at klare problemerne ved at drikke mindre, gå hyppigere på toilettet eller ved at benytte absorberende produkter som f.eks. bind eller TENA Lady.

Træn og lev sundt

Medierne ofrer ikke inkontinens megen spaltepads og blandt læger er lidelsen ikke forbundet med den store prestige eller opmærksomhed. Det er derfor sparsomt med undersøgelser af årsagerne til inkontinensproblemer – bortset fra graviditeter, forstørret prostata og slap bækkenbund som følge af alderdom.

”Vi har bl.a. set på, om stort indtag af koffein har betydning. Det tyder det

ikke umiddelbart på. Derimod er overvægt en mulig årsag. I en undersøgelse fra 2007 blev overvægtige kvinder med inkontinensproblemer sendt på slankekur. Efter kuren var halvdelen blevet deres inkontinens kvit. Selvom ingen undersøgelser kan bekræfte det videnskabeligt, så tyder meget på, at også rygning er stærkt medvirkende til inkontinens. Med andre ord, så er rygning og overvægt også i relation til inkontinens noget, der bør undgås,” fastslår Diane K. Newman.

Som ekspert i inkontinens er Diane K. Newman særdeles interesseret i forebyggelse af lidelsen, og her er ikke tale om store videnskab. Tværtimod.

”Bækkenbundsøvelser er vejen frem. For såvel kvinder som for mænd. En stærk bækkenbund minimerer risikoen for inkontinensproblemer for begge køn, og øvelserne er tilmed lette at udføre. Problemet er blot, at inkontinens ikke er behageligt at tænke på og slet ikke er på lystavlen hos ni ud af 10. Den tiende lider allerede af inkontinens,” siger Diane K. Newman.

”Vi fulgte en gruppe kvinder med inkontinens. Halvdelen af forsøgspersonerne lavede bækkenbundsøvelser og af disse slap 37 % helt af med problemerne, mens 56 % oplevede en klar fremgang, eller at inkontinensproblemerne i det mindste ikke blev værre. Myndighederne – og med dem de praktiserende læger – bør påtage sig det ansvar at oplyse om vigtigheden af bækkenbundsøvelser. Det er heldigvis aldrig for sent at komme i gang, men hvorfor vente til man er blevet inkontinent,” spørger Diane K. Newman.

En klar diagnose, mulighed for behandling og hjælp til forebyggelse og genoptræning er blandt de områder, hvor læger og plejepersonale kan bidrage i den forebyggende indsats.

Mere Videns Om

Bestil gratis dvd med bækkenbundstræning med Kari Bø på www.corewellness.dk

Bækkenbundsøvelser er alfa og omega i kampen mod inkontinens. Og myndighederne gør alt for lidt for at reklamere for vigtigheden af disse forebyggende øvelser.

Inkontinens er en stadigt større udfordring i Køge kommune

Køge kommune yder inkontinenspleje til 5 % af kommunens ældre. Det koster 13 % af det samlede budget til ældrepleje. Og da antallet af ældre stiger markant de kommende år, besluttede Køge kommune at forsøge sig med en totaløkonomisk indsats. Resultaterne var overvældende.

Interview med Social- og arbejdsmarkedsdirektør Kenneth Flex, Køge Kommune

KØGE KOMMUNE

Som så mange danske kommuner, står man også i Køge kommune over for udfordringer med flere og på mange måder også mere krævende ældre. De kommende ældregenerationer har en anden indgangsvinkel til livet. De ønsker en anden og en mere individuel service. Social- og arbejdsmarkedsdirektør Kenneth Flex, Køge Kommune, fremlagde kommunens udfordringer for et internationalt publikum på Global Forum on Incontinence i Nice i Frankrig.

”De ældre går fra at være brugere til i højere grad at være forbrugere. Det betyder, at de forventer mere, og at de vil vælge selv imellem en række tilbud. Til gengæld er de også mere og er mere aktive i længere tid. I Køge kommune står vi tillige over for den udfordring, at antallet af ældre stiger markant i forhold til kommunens øvrige indbyggere,” siger Kenneth Flex.

Køge kommune opgjorde antallet af ældre over 65 år i kommunen til 7.700 i 2007. Gruppen imellem 20 og 64 år udgjorde 33.500 sidste år. Det regner man også med, at denne gruppe vil udgøre i 2025. Her vil antallet af æl-

dre over 65 år til gengæld være steget til 13.000 borgere. Det stiller store krav til f.eks. inkontinensplejen, der allerede i dag sluger en stor del af kommunens ældrebudget.

”Vi er nødt til at vurdere enhver tænkelig mulighed for at spare tid til praktisk pleje i ældresektoren – uden at det går ud over kvaliteten. Større udnyttelse af velfærdsteknologi er én mulighed. God inkontinenspleje er en anden,” siger Kenneth Flex.

Ud af 41.000 borgere over 20 år, lider ca. 2.900 af inkontinensproblemer. 1.200 af disse modtager offentlig hjælp. To tredjedele af denne gruppe klarer sig selv med f.eks. en blebevilling, mens 390 borgere modtager daglig hjælp fra kommunen. Det bliver årligt til 440.000 bleskift, og det koster hvert år kommunen ca. 1,7 mio. kr. i bleer og 20,2 mio. kr. i arbejds løn.

Kenneth Flex, der er social- og arbejdsmarkedsdirektør i Køge kommune, fortalte om inkontinensplejen i Køge kommune på Global Forum On Incontinence i Nice, hvor flere end 250 politikere, ledere inden for sundhed og ældrepleje samt interesseorganisationer i tre dage fremlagde erfaringer og diskuterede de udfordringer, man står over for i inkontinensplejen.

”Det var spændende at deltage i en konference, hvor så mange fagfolk og eksperter med så mangeartede indfaldsvinkler til ét helt konkret emne var forsamlede. Jeg fornemmede, at mange af deltagerne fik meget med hjem fra konferencen,” siger Kenneth Flex. ”Personligt fik jeg utrolig mange positive tilkendegivelser fra deltagerne i GFI, som fandt vores arbejde og resultater i Danmark spændende.”

Flere deltagere i GFI tilkendegav, at netop Køge kommunes løsning med vægt på kvalitet i inkontinensplejen må stå som et eksempel til efterfølgelse i mange lande.

Mere Viden Om

Læs mere på www.gfi.com

Ned i detaljen

I Køge kommune indså man tidligt, at udviklingen krævede handling. I samarbejde med kommunens bleleverandør, SCA Hygiene Products, besluttede man derfor på forsøgsbasis at dykke ned i detaljerne i inkontinensplejen.

”Formålet med forsøget var at skabe så store forandringer som muligt med så få midler som muligt. Vi ønskede derfor klarhed over, hvad de enkelte elementer i inkontinensplejen kostede, og hvordan de indbyrdes påvirkede hinanden,” siger Kenneth Flex.

Forsøget krævede et tæt samarbejde med udvalgte borgere, plejemedarbejdere, specialuddannede medarbejdere og leverandøren af bleprodukter. Forsøget kom til at bestå af tre primære indsatsområder; uddannelse af plejepersonalet i inkontinens og inkontinenspleje, en tilbundsående analyse af borgerne og efterfølgende udarbejdelse af individuelle plejeplaner og endelig et markant øget fokus på arbejdsprocesser og samarbejde på tværs af personale- og faggrupper i kommunen.

”Igenem en bedre udredning af borgernes behov – bl.a. muliggjort via

et øget kompetence- og uddannelsesniveau hos personalet – samt analyse af arbejdsprocesserne, kunne vi øge kvaliteten af plejen, skabe et bedre arbejdsmiljø og samtidigt forbedre økonomien,” siger Kenneth Flex.

”Dykker vi længere ned i resultaterne af forsøget, så evnede vi at reducere den tid, der blev brugt på bleskift, ligesom antallet af lækager faldt markant. Det betød igen mindre arbejdstid og en reduktion af udgifterne til f.eks. vask. Vi kunne samtidigt iagttage, at arbejdsmiljøet blev bedre for personalet, og at de kunne flytte ressourcer fra inkontinensplejen til andre plejeopgaver. Vi fik en bedre kvalitet, idet vi købte bedre bleprodukter, uddannede personalet og brugte mere tid på udredning af borgeren – og sparede derved penge,” siger Kenneth Flex.

Køge kommune har fortsat det tætte partnerskab med SCA Hygiene Products, hvilket inkluderer et overordnet fokus på totaløkonomi i inkontinensplejen, fortløbende udvikling af organisation og struktur i plejen samt adgang til den nyeste viden på området.

- Vi kan prioritere inkontinensplejen bedre

Kasseøkonomi og for dårlig udredning resulterer i dyre og ofte u hensigtsmæssige løsninger i inkontinensplejen i Danmark. Præsidenten for Kontinensforeningen Lars Alling Møller efterlyser et øget fokus hos alt fra politikere over praktiserende læger til den almindelige dansker på det, der allerede nu fremstår som en folkelidelse, der koster samfundet milliarder.

Interview med Klinikchef Lars Alling Møller, Gynækologisk afdeling på Frederiksberg Hospital, samt præsident for Kontinensforeningen.

Der er ikke mange stemmer i at tale om inkontinens for en politiker, der gerne vil i Folketinget. På lægestudiet handler det primært om hjerne og hjerte. Unge kvinder ofrer ikke bækkenbundstræningen megen opmærksomhed. Det offentlige skal spare på indkøb af hjælpemidler. De praktiserende læger skal vide lidt om alt, og ved derfor for lidt om inkontinens. Medierne tænker primært i skandalehistorier. Inkontinens er stadig tabuiseret. Inkontinens rammer flere og flere og koster samfundet mere og mere. Klinikchef på Gynækologisk afdeling på Frederiksberg Hospital og Præsident for Kontinensforeningen, Lars Alling Møller, oplever stort set dagligt, hvor lav status inkontinens har.

”De fleste af mine kolleger kan ikke forstå, at jeg gider bruge tid på vores patientforening. Jeg kan sådan set også godt forstå, at unge kvinder tænker, at inkontinens hører alderdommen til, så det kan jeg tage til den tid. Og jeg er heller ikke uforstående overfor, at inkontinens ikke står øverst på agendaen hos politikere, medier og praktiserende læger. Problemet

er bare, at inkontinens præger hverdagen negativt for en utrolig masse mennesker, og at den lave prioritering af lidelsen hos beslutningstagere og læger koster samfundet dyrt. Vi prioriterer simpelthen forkert,” siger Lars Alling Møller.

”Jeg vil ikke stille mig op som deltager i det hylekor, der kritiserer landets praktiserende læger for stort set hvad som helst. Men det er ikke desto mindre vigtigt, at borgere med inkontinensproblemer udredes korrekt. Vigtigt for borgeren og vigtigt for samfundet. Alle bør modtage en individuel vurdering, så de kan få den rette hjælp. Man skal ikke bare have en blebevilling, hvis inkontinensproblemet f.eks. kan afhjælpes med vejledning i at ændre adfærd, eller hvis en operation er løsningen. En god og korrekt udredning er i mange tilfælde den praktiserende læges ansvar. Derfor bør lægerne opprioritere deres viden om inkontinens,” fortsætter Lars Alling Møller.

Efterlyser kvalitet

Det koster gennemsnitligt 40.000 kroner om året at pleje en person med inkontinens i Danmark. En såkaldt slyngoperation koster et engangsbeløb på 15.000 kroner, og kan i mange tilfælde afhjælpe inkontinensproblemet. Plejen og behandlingen af de personer, der har de tungeste inkontinensproblemer – og måske tilmed er demente eller svage ældre – koster i sagens natur mest.

”Det er simpelthen en dårlig forretning for samfundet, at inkontinens får så lidt opmærksomhed i systemet. Hver enkelt borger bør vurderes for sig, og den enkeltes behandling bør vurderes totaløkonomisk, så vi tilbyder en optimal pleje for pengene,” siger Lars Alling Møller.

”Samfundsøkonomisk mener jeg, at vi bør ofre ’de tunge’ patienter mest opmærksomhed. Kan en dement f.eks. gøres mere selvhjulpne, er der virkelig noget at hente. Jeg tror på, at det be-

taler sig med kvalitetsprodukter som blebukser, som kan nedsætte behovet for f.eks. personaletid og dermed totaløkonomisk er billigst – men vi bør naturligvis løbende vurdere, kvaliteten i forhold til prisen. I arbejdet med at sikre en optimal totaløkonomi er mange kommuners kasseøkonomi, hvor man ikke ser på sammenhænge, men på enkeltbudgetter, et stort problem,” siger Lars Alling Møller.

Det taler vi ikke om

Inkontinens er stadig et tabu. Noget vi ikke taler om. Men end ikke blandt de personer, der rent fagligt burde diskutere

inkontinens løbende, er lidelsen rigtig på agendaen.

”Kræft kan være en dødelig sygdom og prioriteres højt af både politikere, læger og medier. Regeringen fremlagde

en ambitiøs kræftplan, for det er der stemmer i, og medierne holder løbende politikerne op på resultaterne. Kræft er konstant i fokus.

I den anden ende af skalaen findes en folkelidelse som inkontinens, der ikke er direkte dødelig, men som mindsker livskvaliteten væsentligt hos et utal af danskere. Men at tænke sig landets førende politikere stå at tale om inkontinens på TV dagen før et Folketingsvalg er desværre utopi. Det gør man bare ikke, og medierne følger trop ved stort set kun at nævne inkontinens som del af skandalehistorier og kritik af ældreplejen.

Her lever, hverken politikere eller journalister op til deres ansvar,” siger Lars Alling Møller.

Klinikchefen tror ikke på, at man skal tvinge hverken læger eller medarbejdere i ældreplejen til at prioritere inkontinens højere, men Lars Alling Møller savner, at flere læger, politikere og medier frivilligt tager inkontinens op, og behandler et emne, der griber forstyrrende ind i mange menneskers hverdag og samtidigt koster samfundet store summer.

Samfundsøkonomisk mener jeg, at vi bør ofre ’de tunge’ patienter mest opmærksomhed.

Livscyklusanalyse er det mest avancerede miljøværktøj i dag

Virksomheder råder i dag over en komplet værktøjskasse inden for livscyklusanalyse, men den brede anvendelse mangler. Den aktive kommune kan hente god økonomi og et bedre miljø ud af livscyklusanalyserne. Derfor bør kommunerne stille krav til leverandørerne.

Interview med civilingeniør, ph.d.,
Niki Bey, DTU

Flere og flere virksomheder benytter i dag livscyklusanalyser, LCA (Life Cycle Assessment), i produktudviklingen. Det betyder, at virksomheden starter miljøvurderingen af produktet allerede ved produktets fødsel og først slipper det igen, når produktet er bortskaffet. Producenten nøjes altså ikke med kun at se på virksomhedens egen produktionsfase og f.eks. transport til kunde, men tager også aktivt del i at minimere miljøbelastningen i forbindelse med udvinding af råmaterialer, materialevalget og ved i udviklingen at tage hensyn til, om produktet f.eks. skal brændes eller kan genanvendes efter brug.

Livscyklusanalyser er bl.a. standardiserede i ISO-systemet (ISO 14040), og der findes megen information og talrige eksempler på, hvordan man som virksomhed kan gennemføre LCA på forskellige niveauer, men det kan stadig være en ressourcekrævende proces.

Niki Bey fra Institut for produktudvikling (IPU) på Danmarks Tekniske

Universitet (DTU) er blandt landets førende eksperter på livscyklusanalyser.

”Mange virksomheder holder sig tilbage, fordi de ikke kan overskue – eller ikke kan/vil betale omkostningerne – til livscyklusanalyser. Men LCA kan laves på forskellige detaljeringsniveauer og tilsvarende tids- og ressourcebehov.

Og når først LCA bliver rutine i virksomheden, så er fordelene store – også økonomisk – og det giver kunderne sublime muligheder for miljømæssigt at vurdere produkterne før køb,” siger Niki Bey, der

kom til Danmark fra Tyskland for at skrive en ph.d. på DTU netop omkring anvendelse af LCA i produktudvikling.

”Der er en klar tendens til, at virksomheder, der arbejder systematisk med livscyklusanalyser generelt har en bedre miljøprofil og investerer kontinuert i miljørigtige produkter og produktionsmetoder. Disse virksomheder har aktivt taget stilling til deres egen miljøprofil og de bruger den ofte forretningsmæssigt. Man kan derfor godt betragte LCA som et kvalitetsstempel,”

LCA giver kunderne sublime muligheder for miljømæssigt at vurdere produkterne før køb.

FAKTA
Der findes tre ISO-standardiserede typer miljøerklæringer: Type I er symboler på produkterne som f.eks. de kendte, uafhængigt kontrollerede miljømærker Blomsten, Svanen og det danske Ø-mærke. Type II-erklæringer er virksomhedens egne mærker og/eller påstande om produktets miljøegenskaber, som kun er kontrolleret af virksomheden selv. Type III er en egentlig miljøvaredeklaration (MVD), der viser en række nøgletal fra livscyklusanalyser samt tekstbeskrivelser, og disse skal bl.a. være verificeret af uafhængige tredje parter/tredjepartsverificerede. Der er en tendens til, at Type II er på vej ud, så man primært arbejder med Type I og III, dvs. med miljømærker og MVDer.

Krav fremmer udviklingen

Ved at stille krav til virksomhederne om livscyklusanalyser på produkterne, kan kunderne være med at til at fremme udviklingen imod flere miljørigtige og mere bæredygtige produkter.

En virksomhed er sat i verden for at tjene penge, og er der efterspørgsel efter miljørigtige produkter, så skal virksomhederne nok udvikle dem. Som eksempel på markedets krav til producenterne, nævner Niki Bey hårde hvidevarer. Det er i dag nærmest umuligt at sælge et klasse B køleskab. Forbrugerne kræver noget mere.

Brugen af LCA

Der findes et væld af muligheder for f.eks. indkøbere til at miljøvurdere et produkt. ”Man skal ikke vælge blindt blandt de mange miljømærker, da de kan dække over vidt forskellige krav og specifikationer. Find ud af, hvad I som organisation primært lægger vægt på og undersøg så produkterne overordnet samt på jeres fire-seks egne hovedkriterier. Nogle livscyklusanalyser eller miljøerklæringer indeholder måske 100 forskellige tal, men det er ikke nødvendigt at dykke ned i alle detaljer, hvis det kun er en håndfuld tal, der har primær interesse,” siger Niki Bey.

”Man kan generelt sige, at miljømærkerne af type I er for den gruppe, der ikke kan eller vil sætte sig grundigt ind i et produkts miljøprofil, mens miljødeklarationer med livscyklusanalyser er for den aktive og interesserede kunde, der vil have en større indsigt i bæredygtighedsprofilen af produktet,” siger Niki Bey.

Tænk i miljø

Mange offentlige indkøbsafdelinger beregner i dag de totaløkonomiske omkostninger fra indkøb til bortskaffelse, mens andre prioriterer produktets pris.

Niki Bey mener imidlertid, at der under alle omstændigheder er god økonomi i at indtænke miljøet allerede i købsfasen.

”Et helt banalt eksempel er kontorstolen, der kan videresælges, hvis den efter f.eks. fem års tro tjeneste på rådhuset kan ombetrækkes. Det koster givetvis lidt mere i indkøb, men lønner sig bestemt ud fra en totaløkonomisk betragtning,” siger Niki Bey.

Der er ifølge Niki Bey ofte sammenhæng imellem god økonomi og et bæredygtigt miljø. Når en dansk kommune satser på et lavt total cost of ownership, så er en af sidegevinsterne ofte, at indkøb, produktanvendelse og bortskaffelse samlet set belaster miljøet mindre, end i de tilfælde, hvor man ensidigt fokuserer på kostprisen og de billigste produkter.

Mere Viden Om

Læs mere på www.ipu.dk

Har du fået lyst til at læse mere?

Tidligere numre af Viden om kan bestilles hos:

Jannie Helsgaun
jannie.helsgaun@sca.com

